

اعتکاف چه فرهنگی ایجاد می‌کند؟/ وقتی فطرت معتکف شکوفا می‌شود

حجت الاسلام پناهیان می‌گوید: اعتکاف یعنی داوطلب شدن برای دریافت امر خدا. اعتکاف یعنی شکوفا شدن فطرت و دریافتن زیبایی امر و بیرون آمدن از بلاتکلیفی عید.

حجت الاسلام پناهیان می‌گوید: اعتکاف یعنی داوطلب شدن برای دریافت امر خدا. اعتکاف یعنی شکوفا شدن فطرت و دریافتن زیبایی امر و بیرون آمدن از بلاتکلیفی عید.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه: اگر کسی عبادت را با یک هدف نازل انجام دهد به همان میزان از ارزش عبادتش کم خواهد شد. مثلاً برخی به اعتکاف اشتباه هدف از عبادت را اخلاق در نظر می‌گیرند. باید گفت اخلاق در حد و اندازه‌هایی نیست که هدف عالی عبادت قرار گیرد.

حیوانات هم گاهی از این اخلاق بهره‌مندند چراکه امام صادق (ع) دو صفت برجسته اخلاقی صبر و شکر را به سگان مدینه نسبت می‌دهند. (هَكَذَا تَفْعَلُ الْكِلَابُ عِنْدَنَا؛ مستدرک، ج ۱۱، ص ۲۲۰)

اخلاق اتفاق خوبی است که در مسیر راه بندگی رخ می‌دهد و ربطی به هدف بندگی ندارد؛ حتی بدون بندگی هم می‌تواند اتفاق خوبی داشته باشد.

بنابر نقلی، ابن ملجم در یک نگاه ساده، ناگهان مهربانی و دلسوزی به بازماندگان و یتیمان جنگ نهروان در او شعله‌ور شد و تصمیم گرفت امیرالمؤمنین را به شهادت برساند. (فَتَرَحَّمُوا عَلَيْهِمُ؛ اعلام الوری/ ص ۱۹۹)

برخی هدف خود از عبادت را هدفی پایین‌تر از اخلاق قرار می‌دهند؛ که عبارت است از آرامش! مثلاً برخی روانشناسان می‌گویند اگر عبادت؛ مایه آرامش تو است؛ پس عبادت کن؛ مهم آرامش تو است. اما نه آرام شدن نمی‌تواند هدف از بندگی باشد. هدف بالاتر از این‌هاست.

هدف از عبادت؛ همان هدف زندگی است که فرمود: ای انسان تو به سوی ربّ خودت می‌روی که رنج می‌کشی؛ و چه رنجی! و نهایتاً به ملاقات خدا خواهی رسید. یا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ؛ (الانشقاق؛ ۶)

هدف ما ملاقات با خداست؛ و این بزرگ‌ترین اتفاق زندگی ماست و او بزرگ‌ترین کسی است که ما قرار است به ملاقات او برویم. لذت دیدن او هرگز تمام نمی‌شود به همین دلیل عمر جاودانه به ما داده است.

لذت دیدن او، از لذت دیدن همه دیدنی‌ها که او خلق کرده بیشتر است. مستی بوی او؛ از تمام عطرهای عالم بیشتر است. او همه این عالم را آیت خود قرار داده است. تمام لذت‌های عالم نشانی از اوست. خودش چیز دیگری است.

عبادت از فرصت‌های استثنایی است تا مستقیم با خودش حرف بزنی و ملاقات را تمرین کنی. لذا اعتکاف فرصتی است که این ملاقات صورت گیرد.

اعتکاف یعنی زمان متراکم برای درک معانی بلند

حجت الاسلام پناهیان در مورد اعتکاف می‌گوید: اعتکاف یعنی: زمان می‌خواهد تا انسان برخی از معانی را درک کند. سه روز یعنی زمان متراکم. همان‌طور که برنامه‌های روزانه و مستمر یعنی زمان مداوم. اینها هر کدام به نوعی اثر دارند. هم لازم است انسان کارهای خویش را در زمان مداوم انجام دهد تا اثربخش باشد. و هم لازم است گاهی زمان متراکم صرف بهبود حال خویش کند تا موثر واقع شود. برای مداوای برخی از بیماری‌های جسمی هم همین کار را انجام می‌دهند: گاهی برنامه دارویی مداوم و گاهی که کار سخت شده باشد برنامه دارویی متراکم.

اعتکاف؛ یعنی وقت گذاشتن برای کشف رابطه با خدا

وی ادامه می دهد: اعتکاف یعنی وقت گذاشتن برای کشف رابطه با خدا. نباید نوک زد! باید وقت گذاشت. اعتکاف به همین دلیل ویژه است. انسان سه روز لاquo&وقت»&; می&zwnj&گذارد، سه روز دنبال صاحب خانه می&zwnj&گردد و زمزمه&zwnj&اش این است که ای خدایی که نمی&zwnj&بینمت، نمی&zwnj&یابمت، نمی&zwnj&چشمت! تو کجا هستی؟! چگونه با من ارتباط برقرار خواهی کرد؟! کی وجود تو را بیشتر لمس خواهم کرد؟! کی حضور تو را بیشتر حس خواهم کرد؟! کی می&zwnj&فهمم تو چگونه هستی?!

اعتکاف؛ فرصتی برای تجدید قوا و آمادگی مجدد برای حضور در خط مقدم

این کارشناس دینی می افزاید: اعتکاف، فضای مناسبی را برای تجدید قوای معنوی فراهم می&zwnj&کند تا بتوان در فضای مناسب و آرامی که ایجاد می&zwnj&کند به بازیابی قوای از دست رفته همت گماشت. فضای اعتکاف می&zwnj&تواند شبیه فضایی باشد که در دوران دفاع مقدس بین دو عملیات ایجاد می&zwnj&شد. فضایی که در آن خطرات خط مقدم وجود نداشت و امنیت ایجاد شده، مقدمه تفکری عمیق می&zwnj&شد و البته کسب آمادگی مجدد برای حضور مجدد در خط مقدم. در شرایط امروزی نیز کسی که خودش را در حال مبارزه با جبهه باطل می&zwnj&بیند، نیازمند شرایطی است که به تجدید قوا پرداخته و مجدداً به عرصه مبارزه برگردد.

معتکف دارد با جان خود بازی می&zwnj&کند

وی می گوید: اعتکاف اصرار برای ملاقات خداست. و این کار، کودکانه نیست. این اصرار برای ملاقات هم باید به ما بیاید. به رزمندگان جهادگر می&zwnj&آمد که طالب شهادت باشند. معتکف باید وصیت&zwnj&نامه&zwnj&اش را نوشته باشد؛ مسجد محل نماز است و نماز محل ملاقات با خدا و تمرین و تمنای دیدار او. معتکف دارد با جان خود بازی می&zwnj&کند. کسی که تجربه اعتکاف دارد و تمنای اقامت در دیار حضرت دوست دیگر از مرگ نمی&zwnj&هراسد. البته هرکس اینچنین باشد، زیاد به یاد این ملاقات خواهد بود، اعمال او نیکو شده و عمرش طولانی خواهد شد. ولی اعتکاف آمادگی برای اقامت ابدی در محضر خداست.

اعتکاف نقشه ایی برای غربت&zwnj&زدایی

پناهیان معتقد است: اعتکاف نقشه&zwnj&ای بود که برای آشنایی و یا غربت&zwnj&زدایی ما با خانه خدا طراحی شده بود. و تو پس از اعتکاف می&zwnj&فهمی همان&zwnj&قدر که به خانه خانوادگی خودت نیازمند بوده&zwnj&ای، به این کاشانه کردگار عالم هم نیازمند هستی؛ بلکه بیشتر. و ما باید یک روزی با خانه خودمان آشنا می&zwnj&شدیم.

اعتکاف تمرین عجیب رعایت جمع و حفاظت از تنهایی است

وی می گوید: اعتکاف تمرین دست جمعی عبادت فردی است. و یافتن گمشده خویشتن در میان جمع. پس باید مراقب بود که در مسجد و در جمع مؤمنان، خودت را گم نکنی و تنها به دیگران مشغول نشوی که تازه باید خودت را پیدا کنی و از او جدا نشوی. و مواظبت کن که جمع را مراعات کنی که تو تنها نیستی. تنها خود را دیدن در کنار دیگران عین خودخواهی است و رعایت جمع در عین حفاظت از تنهایی تمرین خداخواهی. اعتکاف تمرین عجیب رعایت جمع و حفاظت از تنهایی است.

اعتکاف یعنی تلاشی برای درک سجده

این کارشناس دینی اظهار می دارد: اعتکاف یعنی مقیم شدن در محل نماز. و اگر اوج نماز در سجده است، اعتکاف یعنی اقامت در محل سجده. مگر این نقطه نورانی حیات بشر چه عظمتی دارد که تمام عمر ما باید صرف فهمیدن آن شود؟ اعتکاف یعنی تلاشی برای درک سجده. برای درک هر چیزی باید به محل آن رفت تا بتوان آن را از نزدیک مشاهده کرد. مسجد یعنی محل سجده.

اعتکاف دوره فشرده تمرین آداب مراوده با مؤمنان است/ اعتکاف یعنی نرجیم و نرنجانیم

وی می افزاید: اعتکاف دوره فشرده تمرین آداب مراوده با مؤمنان است: در رفاقت دل&zwnj&پاک باشیم و در سلام

پیش‌دستی کنیم. نرنجیم و نرنجانیم. از کسی مقابل صورتش تعریف و تمجید نکنیم و از کسی پشت سرش غیبت ننماییم. تحمل کنیم و خود را تحمل نسازیم. بوی بد دهان روزه‌دار را به یاد داشته باشیم که یکی از زمینه‌های حرف زدن با بغل‌دستی است. قبل از ورود به مسجد استحمام کرده باشیم و بعد از آن به پیراسته بودن اهتمام ورزیم. از گریه‌ها و مویه‌ها و دیگران مشمئز نشویم و از خنده‌ها و سربه‌ها و هوایی‌ها اطرافیان ملول نشویم.

اعتکاف فرصت فاصله گرفتن از دنیا برای دیدن آن به صورت دقیق و عالمانه

وی معتقد است: وقتی که شما در اعتکاف، خودتان را در مسجد محصور کردید. و از زندگی عادی دنیا خارج شدید، انگار یک فرصتی به شما داده شده که از دنیا فاصله بگیرید و به دنیا نگاه کنید.

وی می‌گوید: تا ما غرق دنیا هستیم نمی‌توانیم عمیقاً دنیا را مطالعه کنیم. آدم باید از دنیا بیرون بیاید آنگاه یک نگاه به دنیا بیندازد. دنیا را با همه‌ی نواقص و عدم تناسبی که با روح ما دارد و با همه‌ی سختی‌ها و صعوبت‌ها نگاه کند. چون تا زمانی که انسان در دنیا دارد زندگی می‌کند، آن قدر سرگرم تصاحب دنیا است و درگیر مسابقه با اطرافیانش برای به دست آوردن دنیا است که اصلاً وقت نمی‌کند ریخت زشت و کریه دنیا را ببیند.

پناهیان تصریح می‌کند: اعتکاف به شما این امکان را می‌دهد که با فاصله گرفتن از دنیا، یک بار دیگر به صورت دقیق و عالمانه به دنیا نظر بندازی و به خودت بگویی آیا می‌ارزد برای این، خودم را هزینه کنم؟!

اعتکاف یعنی شکوفا شدن فطرت/ اعتکاف چه فرهنگی ایجاد می‌کند؟

وی ادامه می‌دهد: اعتکاف یعنی داوطلب شدن برای دریافت امر خدا. اعتکاف یعنی شکوفا شدن فطرت و دریافتن زیبایی امر و بیرون آمدن از بلا تکلیفی عبد. اعتکاف یعنی به اشاره او آمدن و به امر او رسیدن و به اذن او رفتن.

وی توصیه می‌کند: از اعتکاف که بیرون رفتید فرهنگ اعتکاف را نیز با خودتان ببرید. منظورم از فرهنگ، روحیه و نگرشی است که اعتکاف می‌تواند برای انسان ایجاد نماید، و در جمع معتکفین جریان پیدا می‌کند. فرهنگ اعتکاف این است که بگوییم: این قیمتی ندارد که من را از کار خوبی که انجام دهم. قیمتی ندارد که من را از کار خوب وادار می‌کند. این معنای بندگی است.

شب ماندن در مسجد مکروه است مگر برای اعتکاف؛ چرا؟

پناهیان بر این باور است: مسجد محل عبادت است نه محل سکونت، اما در جریان اعتکاف می‌آیی، و هرچند برای مدت سه روز، ولی در مسجد مقیم می‌شوی. دو روز خود را اسیر می‌کنی تا روز سوم دستگیری کنند تا دستگیری شوی. تمام ساعات شبانه روز خود را مقید می‌کنی که در محیط مسجد تنفس کنی. از چهار دیواری محراب بیرون نمی‌روی، و پا از زیر سقف گنبد دوار خانه خدا بیرون نمی‌گذاری. چرا؟

وی ادامه می‌دهد: گویی می‌خواهی از مسجد چیزهایی ببینی که دیگران آن را نمی‌بینند؛ دیگری که می‌آیند و نماز می‌خوانند و می‌روند. شب ماندن در مسجد مکروه است مگر برای اعتکاف. از این فرصت استفاده می‌کنی تا خوابیدن مسجد را تجربه کنی. گویی این، به بیداری منجر می‌شود. انگار مسجد قسمت‌های پنهانی دارد که وقتی مدتی در آن می‌مانی آنها را می‌بایی. می‌بایستی تا بقیه بروند و منتظر می‌نشینی تا مسجد باطن خودش را به تو نشان دهد.

وی می‌افزاید: می‌خواهی ببینی بالاخره خانه خدا با جاهای دیگر چه فرقی دارد؟ آیا خدایی که همه جا هست، در خانه حضور دارد؟ آیا در و دیوار مسجد به مرور با تو حرف خواهند زد؟ عالم غیب همیشه غیب است اما شاید اگر کنار متصل‌ترین مکان به عالم غیب اقامت کنی کمی از غیب وجودش را به تو نشان دهد.

چرا بعد از اعتکاف معمولاً همه امور سهل‌تر می‌شود؟

وی معتقد است: هرچه انسان با اختیار خود - البته نه خودش، بلکه با اذن پروردگار و تحت امر او - از دنیا فاصله

می&zwj&گیرد، دنیایش هم راحت&zwj&تر می&zwj&شود. عبور از سختی&zwj&های دنیا هم برای او سهل&zwj&تر می&zwj&شود. مانند روزه، که در آن با اختیار نمی&zwj&خوری و نمی&zwj&آشامی و در نتیجه دستگاه گوارشت سالم&zwj&تر می&zwj&شود و سلامتت بیشتر تضمین می&zwj&گردد. اعتکاف یعنی سه روز روزه گرفتن از دنیا. روزه گرفتن از شهر و کوچه و بازار. روزه گرفتن از خانه و کار. روزه گرفتن از اهل و عیال. بعد که برمی&zwj&گردد همهٔ امور سهل&zwj&تر می&zwj&شود